

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 8 lipca 2026 r.

Poz. 2789

UCHWAŁA NR XXXI.198.2026 RADY GMINY HORYNIEC-ZDRÓJ

z dnia 25 czerwca 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2026-2029”

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662) oraz art. 87 ust. 1,3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dz. U. z 2024 r. poz.1292, Dz.U. z 2025 r. poz. 1168, Dz. U. z 2026 r. poz.483,1673), po uzyskaniu pozytywnej opinii Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, rada Gminy Horyniec-Zdrój uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2026-2029”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Horyniec-Zdrój.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Horyniec-Zdrój

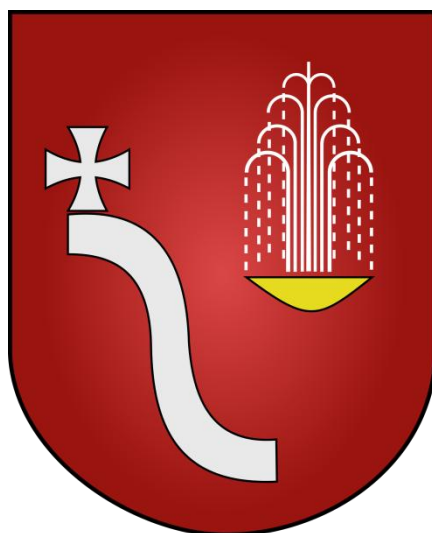
**mgr Grzegorz
Marek Woźny**

Załącznik Nr 1 – Gminny program opieki nad zabytkami gminy Horyniec-Zdrój na lata 2026-2029

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

GMINY HORYNIEC – ZDRÓJ

NA LATA 2026 – 2029

Horyniec – Zdrój, marzec 2026

I. WSTĘP	3
II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	3
III. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.....	4
IV. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	5
V. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	7
VI. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.....	21
VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE : PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA.....	23
VIII. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	24
IX. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	25
X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	26

Załącznik 1 REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH ORAZ NIERUCHOMYCH Z TERENU GMINY
HORYNIEC-ZDRÓJ

Załącznik 2 WYKAZ OBIEKTÓW UJĘTYCH W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW GMINY HORYNIEC-
ZDRÓJ (NIEWPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW)

Załącznik 3 WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

I. Wstęp

Przyjęte założenia struktury i formy opracowania opierają się na wytycznych rekomendowanych przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków. Podstawą merytoryczną dla warstwy dokumentacyjnej związanej z historią i dziedzictwem kulturowym na terenie gminy Horyniec-Zdrój są istniejące dokumentacje obiektów zabytkowych, w tym karty ewidencyjne Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2025-2028 jest dokumentem aktualizującym Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2020-2024 oraz dokumentem uzupełniającym do innych aktów planowania w gminie (Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Horyniec-Zdrój, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego każdego z sołectw).

Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Działania te określone są w odniesieniu do całej gminy jako jednostki podziału administracyjnego, a nie odnoszą się jedynie do władz gminy, których bezpośredni wpływ na działalność instytucji sprawujących w różnej formie opiekę nad zabytkami jest ograniczony tylko do nielicznych.

Program stanowi podwalinę współpracy między samorządem gminy, właścicielami zabytków i Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Współpraca ta rozwijana w kolejnych latach powinna przynieść lokalnej społeczności, i nie tylko, wymierne korzyści - zachowanie naszego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Program ma określić swego rodzaju stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami: wskazywać konieczne do wykonania zadania i sugerować sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych założeń organizacyjnych, finansowych, promocyjnych i ochronnych. Istotnym celem programu jest dążenie do osiągnięcia odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy w zakresie: stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Horyniec-Zdrój, szeroko pojmowanego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Istotnym jest, aby poprawa ta dokonywała się przy partycypacji mieszkańców Gminy, w różnych formach ich życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub z użytkowania obiektów zabytkowych) zaangażowanych w opiekę nad zabytkami. Obowiązkiem władz publicznych w tym względzie jest z kolei pobudzanie i usprawnianie mechanizmów regulujących kwestie tej opieki oraz tworzenie i wspieranie inicjatyw mających taką opiekę na celu.

II. Podstawa prawna opracowania Gminnego Programu Opieki nad zabytkami.

Podstawę prawną do opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, z późn. zm.) która w art. 87 ust. 1 zobowiązuje wójta do sporządzenia na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami.

Program ten ma na celu, w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

III. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) w art. 5 oraz art. 6 ust. 1 stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz wspiera rozwój kultury, zapewniając obywatelom dostęp do dóbr kultury. Przepisy te wyznaczają konstytucyjne ramy odpowiedzialności państwa za ochronę dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, z późn. zm.). Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego, określając przedmiot, zakres oraz formy ochrony zabytków i opieki nad nimi. Reguluje także zasady tworzenia krajowych i lokalnych programów ochrony oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także strukturę organów ochrony zabytków.

Zgodnie z art. 3 i 6 ustawy:

- Zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

- Zabytki nieruchome to m.in.: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury, budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni oraz miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych postaci.

- Zabytki ruchome obejmują dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i użytkowego, kolekcje, numizmaty, militaria, pieczęcie, odznaczenia, instrumenty muzyczne, materiały biblioteczne, przedmioty etnograficzne i inne pamiątki historyczne.

- Zabytki archeologiczne to pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany oraz relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla trwałego zachowania zabytków;

- zapobieganie zagrożeniom i niszczeniu zabytków;

- przeciwdziałanie kradzieżom i nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;

- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;

- uwzględnianie ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym.

Opieka nad zabytkiem jest obowiązkiem jego właściciela lub posiadacza i polega m.in. na:

- zapewnieniu warunków dla badań naukowych i dokumentowania zabytków;

- prowadzeniu prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych;

- zabezpieczeniu i utrzymaniu zabytku i jego otoczenia;

- popularyzowaniu wiedzy o zabytku i jego roli w historii kultury.

Ustawowej ochronie podlegają także tradycyjne, geograficzne lub historyczne nazwy obiektów budowlanych, placów, ulic oraz jednostek osadniczych.

Formami ochrony zabytków zgodnie z art. 7 ustawy są:

1. Wpis do rejestru zabytków – decyzją wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 9 i 10);

2. Uznanie za pomnik historii – decyzją Prezydenta RP na wniosek ministra kultury;

3. Utworzenie parku kulturowego – uchwałą rady gminy;

4. Ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr z 2021 r., poz. 56 ze zm.).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, z późn. zm.), zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad nimi, należy do zadań własnych gminy.

IV. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2025-2028 koresponduje z założeniami dokumentów programowych województwa podkarpackiego oraz dokumentami krajowymi.

1. Dokumenty krajowe

1.1 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023–2026

Przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 2023 r., program ten wyznacza kierunki polityki państwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, zastępując wcześniejsze Tezy do opracowania programu. Celem programu jest wzmocnienie działań na rzecz ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego, poprawa jego stanu technicznego oraz integracja ochrony zabytków z innymi politykami publicznymi.

W ramach programu określono m.in.:

- Zasady postępowania konserwatorskiego, w tym: poszanowanie substancji zabytku,

minimalną ingerencję, odróżnialność i odwracalność metod, stosowanie najlepszej dostępnej wiedzy i technologii.

- Uwarunkowania systemowe, w tym ocenę stanu zabytków oraz służb ochrony, a także diagnozę przepisów prawnych i źródeł finansowania.

- Potrzebę integracji ochrony zabytków z polityką środowiskową, planistyczną, bezpieczeństwa oraz innymi dziedzinami polityki publicznej.

- Modernizację systemu finansowania oraz podnoszenie kompetencji zawodowych i społecznych w zakresie dziedzictwa.

- Dokumentowanie, monitoring, standaryzację metod działania i współpracę międzynarodową.

1.2 Narodowa Strategia Kultury (2004–2020)

Choć obecnie strategia ta nie została formalnie przedłużona, jej założenia historyczne miały duży wpływ na kształtowanie polityki kulturalnej i ochrony dziedzictwa w Polsce. Strategia ta uznawała kulturę za czynnik rozwoju regionów i tożsamości narodowej. Wśród jej priorytetów znajdowały się:

- Efektywne zarządzanie kulturą i wdrażanie innowacji w działalności kulturalnej;
- Zwiększenie dostępności do dóbr kultury i szkolnictwa artystycznego;
- Promocja dziedzictwa narodowego i aktywna ochrona zabytków;
- Rewaloryzacja zabytków oraz ich adaptacja do nowych funkcji;
- Rozbudowa infrastruktury kultury i przeciwdziałanie lukom cywilizacyjnym.

Strategia ta dała podstawy do opracowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego”, którego celem strategicznym była poprawa dostępności i stanu technicznego zabytków w Polsce.

2. Dokumenty regionalne

2.1 Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Nowa strategia zakłada zintegrowany rozwój regionu oraz wzmocnienie potencjału kulturowego i turystycznego województwa. W dokumencie zaakcentowano konieczność:

- Udostępnienia dziedzictwa kulturowego jako czynnika rozwoju społecznego i gospodarczego;

- Promocji kultury i tworzenia nowych miejsc pracy poprzez rozwój turystyki kulturowej;
- Zachowania tradycji i tożsamości regionalnej;
- Tworzenia regionalnych produktów kulturowych i turystycznych.

Wskazano, że dziedzictwo kulturowe to zasób wymagający skutecznej ochrony i nowoczesnych form udostępniania.

2.2 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030

Nowy plan przestrzenny uwzględnia potencjał kulturowy regionu oraz potrzebę jego efektywnego wykorzystania. Wśród priorytetów wskazano:

- Przeciwdziałanie dewaloryzacji dziedzictwa poprzez regulacje przestrzenne;
- Ochronę obszarów o szczególnej wartości kulturowej;
- Udostępnianie dziedzictwa na potrzeby edukacji i turystyki;
- Kultywowanie specyfiki lokalnej i subregionalnej;
- Wkomponowanie wartości kulturowych w planowanie przestrzenne i środowiskowe.

Plan uznaje dziedzictwo kulturowe za zasób wspierający zrównoważony rozwój i integrację

społeczną.

2.3 Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Podkarpackiego na lata 2020–2025

Strategia ta skupia się na budowie wysokiej jakości produktów turystycznych opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych. Uwzględnia ona:

- Promocję walorów antropogenicznych, w tym obiektów zabytkowych;
- Turystyczne udostępnianie dziedzictwa historycznego;
- Rozwój infrastruktury kulturowej i turystycznej;
- Kreację regionalnych marek turystycznych;
- Rozwijanie świadomości tożsamości kulturowej.

Zabytki uznano za istotny element oferty regionalnej i narzędzie budowania przewagi konkurencyjnej regionu.

2.4 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2022–2025

Program przyjęty przez Sejmik Województwa Podkarpackiego określa cele i zadania dla regionu w zakresie ochrony zabytków. Wyróżniono m.in.:

- Ochronę układów ruralistycznych i krajobrazu kulturowego;
- Architektoniczne dostosowanie osiedli wiejskich do otoczenia kulturowego;
- Wzrost świadomości społecznej i zaangażowania mieszkańców w ochronę dziedzictwa;
- Popularyzację dziedzictwa niematerialnego jako podstawy tożsamości lokalnej i regionalnej.

Program promuje dobrowolne działania społeczne w miejsce administracyjnego przymusu ochrony dziedzictwa.

V. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

1. Relacje GPONZ z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy:

1.1 Strategia rozwoju Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2021–2027

Celem głównym zagospodarowania przestrzennego Gminy Horyniec-Zdrój jest osiągnięcie trwale zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, zmierzającego do utrzymania równowagi między koniecznością zachowania cennych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a potrzebą wskazania atrakcyjnej oferty terenów pod różne formy zabudowy. Strategia wyznacza cztery główne obszary strategiczne rozwoju gminy:

- budowa marki gminy uzdrowiskowej,
- turystyka uzdrowiskowa, aktywna i kulturowa,
- przyjazna i bezpieczna gmina,
- zrównoważony rozwój gospodarczy gminy

Szczególne znaczenie dla Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami mają:

- Cel strategiczny nr 2: Rozwój turystyki kulturowej i uzdrowiskowej, w którym jednym z kluczowych priorytetów jest ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego jako elementu atrakcyjności turystycznej oraz budowania marki miejsca.
- Priorytet 2.2: Kultura i dziedzictwo kulturowe – zakłada rozwinięte i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego regionu oraz promocję lokalnej tożsamości poprzez ochronę zabytków

Program opieki nad zabytkami wpisuje się w misję gminy, jaką jest rozwój w oparciu o walory turystyczne, uzdrowiskowe, przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe, w tym wielonarodową tradycję regionu.

1.2 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Horyniec-Zdrój

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Horyniec-Zdrój przyjęte uchwałą Nr XL/253/2014 z dnia 18 marca 2014 r., zostało opracowane na podstawie ówczesnych przepisów, jednak obecnie obowiązuje ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1130, z późn. zm.). W związku z potrzebą dostosowania dokumentu do nowych realiów planistycznych i przepisów unijnych oraz uwzględnienia nowych dokumentów strategicznych gminy i województwa, przewidziano konieczność jego aktualizacji.

Studium uwzględnia problematykę ochrony środowiska kulturowego, w tym:

- strefy ochrony konserwatorskiej,
- obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków,
- pomniki przyrody i obszary chronionego krajobrazu.

W dokumentacji wskazano również obiekty kwalifikujące się do wpisu do rejestru zabytków oraz obszary, które mogą uzyskać status form ochrony przyrody, takich jak użytki ekologiczne czy stanowiska dokumentacyjne. Zidentyfikowano także obszary współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz organami nadzoru archeologicznego.

1.3 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Gmina Horyniec-Zdrój posiada obecnie częściowy planów zagospodarowania przestrzennego. Studium pełni tym samym szczególnie istotną funkcję w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Jego jednym z podstawowych celów jest wyodrębnienie w przestrzeni gminy obszarów o walorach historycznych i opracowanie wniosków konserwatorskich.

Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy zostały w znacznym stopniu uszczuplone na skutek działań wojennych i powojennych, w tym działalności UPA w latach 1944–1947, która doprowadziła do zniszczenia kilkunastu wsi oraz przysiółków, a także zabudowy drewnianej – dominującej w regionie.

Do dziś zachowały się m.in.:

- 4 drewniane cerkwie (Nowe Brusno, Prusie, 2 w Radrużu),
- 1 murowana cerkiew (Horyniec),
- 2 cerkwiska (Podemsczyzna, Dziewięcierz),
- 3 murowane kościoły (Nowe Brusno, Horyniec, Werchrata),
- relikty monastynu w Werchracie,
- kaplica „Na wodzie” w Nowinach,
- kaplice w Dziewięcierzu (Moczary i Sołotwina),
- kościół w Wólce Horynieckiej.

Zgodnie z zapisami Studium oraz uzyskanymi uzgodnieniami z wojewódzkim konserwatorem zabytków, Gmina Horyniec-Zdrój kontynuuje działania na rzecz zachowania i promocji środowiska kulturowego oraz ochrony zabytków, wpisując je w ramy lokalnej polityki przestrzennej i społecznej.

2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

Pierwsza wzmianka o wsi Horyniec pochodzi z 1444 r., kiedy to książę mazowiecki i bełski

Władysław darował osadę szlachcicowi Piotrowi Pieczykurowi z Wilcza. Nazwa miejscowości może pochodzić od ukraińskiego słowa „hora” (góra), co wskazywałoby na wcześniejsze, ruskie korzenie osady.

Przez niemal cały XVI wiek Horyniec nie był wspominany w źródłach pisanych. W 1592 r. jako właściciele wsi pojawiają się Lutosławscy, następnie w 1637 r. bracia Jan, Piotr i Tomasz Gorełowscy, a w 1662 r. Piotr Felicjan Telefus. W drugiej połowie XVII wieku wieś znajdowała się przejściowo w rękach Jana Sobieskiego, przyszłego króla Polski, który posiadał majątek w pobliskim Niemirowie. Według tradycji wzniesił on w Horyńcu zameczek myśliwski, korzystał z kąpieli w lokalnych źródłach mineralnych i urządzał tu polowania. Z listów Sobieskiego wiadomo, że przebywał w tych okolicach, a przejazdem odwiedzała miejscowość także jego małżonka Maria Kazimiera (Marysieńka).

W 1672 r. Sobieski rozgromił pod Horyńcem czambuł tatarski. Ród Telefusów wzniosł w miejscowości murowany dwór i drewnianą cerkiew, co potwierdza wzmianka z tego samego roku. W 1703 r. rozpoczęto budowę kościoła Ojców Franciszkanów. Około 1717 r. Horyniec, pozostający w rękach spadkobierców Telefusa, został zakupiony przez Mikołaja Stadnickiego ze Żmigrodu, starostę bełskiego. Ród Stadnickich pozostawał właścicielem miejscowości do końca XVIII w. Po śmierci Jana Stadnickiego, jego wdowa Zofia wyszła za mąż za Aleksandra księcia Ponińskiego z Wielkopolski – syna podskarbiego wielkiego koronnego, uczestnika wydarzeń politycznych okresu rozbiorowego.

Ostatnim męskim potomkiem horynieckiej linii Ponińskich był Kalikst Poniński, zmarły w 1922 r. Majątek przeszedł wówczas w ręce Stanisława Karłowskiego, senatora RP, ożenionego z Różą księżną Ponińską. Ród Ponińskich odegrał istotną rolę w rozwoju Horyńca. W miejscu dawnego dworu wybudowali okazałą rezydencję, teatr dworski, cerkiew (obecnie kościół zdrojowy) oraz zakład kąpielowy wykorzystujący lokalne źródła siarczkowe i borowinę. Dynamiczny rozwój uzdrowiska był możliwy również dzięki budowie linii kolejowej Jarosław–Sokal w 1884 r.

W 1926 r. ks. Karłowski przekazał księgozbiór rodu Ponińskich Bibliotece Narodowej w Warszawie (zniszczony podczas Powstania Warszawskiego). W latach 1918–1919 w okolicach Horyńca toczyły się walki polsko-ukraińskie. W 1937 r. wieś liczyła 2 781 mieszkańców, w tym 1 873 Polaków, 676 Ukraińców i 232 Żydów.

We wrześniu 1939 r. przez okolice Horyńca wycofywały się oddziały Wojska Polskiego, m.in. resztki Nowogrodzkiej Brygady Kawalerii gen. Andersa. W ramach realizacji paktu Ribbentrop–Mołotow Niemcy wycofały się, a ich miejsce zajęła Armia Czerwona. W latach 1940–1941 rozpoczęto budowę tzw. linii Mołotowa – pasa umocnień, których część przetrwała do dziś w formie betonowych schronów bojowych (23 obiekty). Przykłady można znaleźć m.in. w rejonie Hrebcianki, Nowego Brusna, Podemszczyny, Dziewięcierza i Sopotu. Schrony te stanowią przykład inżynierii wojskowej z I połowy XX w.

Pod koniec II wojny światowej Horyniec znalazł się w strefie działań UPA, czego skutkiem

były zniszczenia materialne oraz ofiary cywilne wśród mieszkańców. W 1946 r. rozpoczęto akcję „Wisła” – przymusowe wysiedlenie ludności ukraińskiej na ZSRR i Ziemie Odzyskane. Na ich miejsce osiedlano ludność z przeludnionych obszarów woj. rzeszowskiego i repatriantów z wschodniej granicy.

Po wojnie zmieniły się granice administracyjne. Do gminy Horyniec włączono m.in. Dziewięcierz, Prusie, Werchratę, Radruż. Od 1973 r. Horyniec stał się siedzibą gminy. Od 1998 r. miejscowość ma status uzdrowiska, a jej oficjalna nazwa to Horyniec-Zdrój.

3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

3.1 Zabytki wpisane do rejestru zabytków

Ustawową formy ochrony zabytków w odniesieniu do zasobów występujących na obszarze Gminy Horyniec-Zdrój jest rejestr Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu. Wykaz obiektów zabytkowych, objętych ścisłą ochroną konserwatorską, znajduje się w Załączniku nr 1, poniżej krótka charakterystyka obiektów horynieckich: Stadnickim i Ponińskim. Obecną formę pałac

1. Zespół pałacowy - Pałac- Oficyna-Park - Nr rej. A 1585 z 11.07.1991

Pałac Ponińskich z charakterystyczną kamienną fasadą Jest najokazalszym zabytkiem Horyńca-Zdroju. W XVII w. na tym miejscu stał dwór Telefusów, ówczesnych właścicieli Horyńca. Potem służył kolejnym właścicielom dóbr otrzymał podczas gruntownej przebudowy przeprowadzonej w latach 1905-1912 przez Aleksandra Ponińskiego ,w/g projektu krakowskiego architekta Teodora Talowskiego. Po pożarze w 1946r.pałac odbudowano .Zmieniono przy tym nieco formę zewnętrzną ,gruntownie przebudowując wnętrza. O dawnych właścicielach przypomina umieszczony na wejściu herb Ponińskich-Łodzia, oraz marmurowy portal wewnętrzny pamiętający jeszcze czasy Telefusów. Pałac otacza geometryczny, XVIII- wieczny park z dwoma niewielkimi stawami. Nieopodal pałacu jest kilka XIX-wiecznych budynków gospodarczych dawnego folwarku. Aktualnie w pałacu znajduje się Sanatorium „Bajka”

2. Budynek teatru - Teatr dworski - Nr rej. A-198 z 29.05.1968

Teatr dworski zbudował w latach 1843-1846 Leander Piotr Poniński ,na życzenie syna Nikodema - Miłośnika teatru. W okresie świetności grywały w nim zespoły z Wiednia i Lwowa. Budynek był dwukrotnie niszczone, podczas I wojny światowej i w 1946 r. przez U P A .Odbudowę zakończono dopiero w 1973 r. O dawnej świetności gmachu przypomina klasycystyczna fasada z czterema jońskimi pilastrami i herbem Ponińskich- Łodzią w szczycie na którym widoczne są ślady wojennych zniszczeń. Obecnie w teatrze mieści się Gminny Ośrodek Kultury /organizator słynnych Biesiad Teatralnych - Przeglądów Teatrów Małych Form/ punkt informacji turystycznej.

3. Cmentarz wojenny w Horyńcu-Zdroju - Nr rej. A-961 z dn. 19.09.1990

4. Cmentarz parafialny w Horyńcu-Zdroju - Nr rej A-159 z 03.11.1986

Na położonym przy ul. Wojska Polskiego cmentarzy znajduje się wiele nagrobków z XIX wieku. Nad nekropolią dominuje kaplica -Mauzoleum Ponińskich- powstała na początku XX wieku Wg. projektu Teodora Talowskiego. Natomiast na skraju cmentarza ,przy szosie, w kwaterze wojennej stoi pomnik dłuta Grzegorza Kuźniewicza z 1928 r. poświęcony pamięci żołnierzy poległych podczas walk polsko-ukraińskich w latach 1918-1919 .Obelisk obok pomnika upamiętnia żołnierzy 9 Pułku 3 Dywizji Piechoty poległych w 1946 r. w walkach z UPA .Na teren cmentarza prowadzą 2 zabytkowe bramy wejściowe wpisane do rejestru zabytków pod poz.A-1382

5. Zespół klasztorny OO Franciszkanów - Nr rej. A-292 z 31.10.1948

Budowę kościoła w Horyńcu rozpoczął w 1703 r. Piotr Felicjan Telefus, a po kilkuletniej przerwie, w 1758 r. dokończy Mikołaj Stadnicki . W rok później wybudowano przylegający do kościoła klasztor Franciszkanów.

Barokowy kościół jest jednonawowy, z nieco węższym prezbiterium i sklepieniem kolebkowym z lunetami. We wnękach przy wejściu umieszczono współczesne rzeźby przedstawiające św. Brata Alberta i Siostrę Bernardynę (Maria Jabłońska) a w przedsionku tablicę upamiętniającą ich spotkanie (13 czerwca 1868).

Wewnątrz warto zwrócić uwagę na stojącą na ołtarzu głównym rokokową, pokrytą złotem rzeźbę patronki świątyni-Matki Bożej Niepokalanego Poczęcia. W ołtarzach bocznych XVIII- wieczne obrazy przedstawiające św. Franciszka z Asyżu po lewej i św. Antoniego Padewskiego.

Łuk tęczyowy oddzielający nawę od prezbiterium oddzielają oryginalne freski, powstałe w czasie budowy kościoła, natomiast polichromia w nawie z końca XIX wieku jest dziełem Jana Talabińskiego. Na chórze umieszczono Szreniawę - herb fundatorów Kościoła Stadnickich. 2.5 - metrowej grubości ściany kościoła i klasztoru ,otaczający je mur i fosa , w przeszłości wypełniona wodą, świadczą o obronnym charakterze zespołu klasztornego.

6. Zespół cerkwi grek.-katolickiej/cerkiew, dzwonnica, dom diaka, ogrodzenie w Radrużu- Nr rej. A-435 z 10.05.1960

Cerkiew należy do najcenniejszych zabytków architektury drewnianej w Polsce. Powstała w końcu XVI w. z fundacji Jana Płazy, starosty lubaczowskiego 1583 r. Ta modrzewiowa świątynia, konstrukcji zrębowej ma tradycyjny układ trójdzielny z prezbiterium, nawą i babiniec. Nawę pokrywa dach namiotowy, a babiniec i prezbiterium - dachy dwuspadowe . Dach i ściany cerkwi pokryte są gontem. Tym, co wyróżnia radruską cerkiew są obszerne „soboty”, czyli otaczające podcienie.

Obok cerkwi stoi dzwonnica konstrukcji słupowej, z wydatnymi izbicami nadającymi jej charakter obronny. Natomiast całemu zespołowi cerkiewnemu taki charakter nadaje otaczający go mur nakryty gontem, z dwoma bramami i kostnicą, tzw. Domem Diaka od wschodu. W obrębie murów zachowało się kilka zabytkowych nagrobków, wśród nich, od strony wschodniej, oryginalna płyta grobowa Katarzyny Dubniewiczówny zmarłej w 1682 r. w wieku 20 lat, wójtowej radruskiej.

Cerkiew była czynna jeszcze w pierwszych latach powojennych. Po opuszczeniu przez

grekokatolików Radruża, wyposażenie cerkwi przeniesiono jako depozyt do muzeum w Łańcucie. Wewnątrz pozostało kilka elementów dawnego wyposażenia i datowane na rok 1648 poliochromie. W 2012 r. do cerkwi powrócił odrestaurowany ikonostas. Muzeum Kresów w Lubaczowie przyjęło cerkiew wraz z otoczeniem jako swoją filię. W pobliżu Cerkwi znajdują się 2 stare cmentarze. Zespół cerkiewno-cmentarny w Radrużu został w 2013 r. wpisany na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO.

7. Radruż - 2 cmentarze greko-katolickie - Nr rej. A-435 z 15.12.1986

Cmentarze o pow.0.55 ha i 0,16 ha usytuowane są obok cerkwi po obu stronach drogi wraz z fragmentem murowanego ogrodzenia o nieczytelnych układach, zawierających nagrobki w formie krzyży oraz rzeźbę nagrobną i bogaty drzewostan. Są cennym zbiorowiskiem bruśnieńskich wyrobów kamieniarskich. Pochodzą z warsztatu słynącego z tradycyjnie wysokiej jakości wyrobów, często o charakterze ludowym lecz nie pozbawionym autentyzmu i dobrego smaku. Otoczenie zespołu cerkiewno-cmentarnego w Radrużu zostało wpisane do ewidencji zabytków pod nr.rej. A-912 dnia 08.10.2013 r.

8. Cmentarz gr.-katol. w Podemsczyźnie - Nr rej.A-394 z 29.XII .1990

Cmentarz usytuowany na północ od wsi przy drodze do Nowego Brusna, niedaleko lasu. Założony na planie wydłużonego prostokąta o pow.ok.0.45 ha na lekkim wzniesieniu. Brak kwater układ nagrobków -rzędowy, skierowane są na północ. Teren porośnięty drzewami i krzewami. Cmentarz założony został w 2 połowie XIX w. Prawdopodobnie po zlikwidowaniu cmentarza starego usytuowanego ok.1.5 km od w/w . Zachowało się ok.200 nagrobków , datowanych na koniec XIX i początek XX w. pochodzących z tzw. kamieniarki bruśnieńskiej o różnych formach, z których najstarszymi są proste , kamienne krzyże pokryte inskrypcjami . Licznie występują tu krzyże na cokołach oraz nagrobki figuralne. Cmentarz od płn. i wsch. graniczy z lasem od. zach. z drogą Podemsczyzna-Rudka a od południa z bagnami..

9. Cmentarz grek-katol. w Prusiu - Nr rej. A- 391 z 29.10.1990

Cmentarz greko-katol. w Prusiu znajduje się w środku wsi naprzeciw drewnianej cerkwi. Założony na planie prostokąta z aleją pośrodku. ,ogrodzony płotem. Teren cmentarza trawiasty bez starodrzewia. Utworzony w I połowie XIX w. Zachowało się w nim ok. 40 nagrobków reprezentujących głównie „kamieniarkę bruśnieńską” Przeważają nagrobki w formie kamiennych krzyży, z wyrytymi inskrypcjami oraz tzw. ”figury” tj. krzyże ozdobione rzeźbami figuralnymi z początku XX w.

10. Cmentarz grek.-katol. w Dziewięcierzu -Nr rej. A-1281 z 12.09.1990

Cmentarz usytuowany przy drodze między przysiółkami Dziewięcierz-Dolina i Dziewięcierz-Moczary. Założony na planie prostokąta . Ogrodzony płotem betonowym. Na rozległym dziewięcierskim cmentarzu zachowało się wiele zabytkowych nagrobków, wśród których wyróżnia się okazały/ z czarnego marmuru/ pomnik Józefa Czechowicza zmarłego w 1875r. proboszcza miejscowej parafii grek-katolickiej . Od południa do cmentarza przylegają pozostałości dawnej cerkwi. Powstała

ona w 1838 r. a w 1951 roku została rozebrana. Do dziś pozostały jedynie fundamenty, piwnica pod prezbiterium, krzyż misyjny i kamienny mur otaczający niegdyś cerkiew z dwoma bramami. Ciekawostką jest liczący kilka grobów z lat 1946- 47 mały cmentarzyk w odległości ok 200m od cmentarza. Powstał on w czasie, gdy przez kilka powojennych lat oba cmentarze dzieliła granica państwowa z byłym ZSSR.

11. Cmentarz w Starym Bruśnie - Nr rej. A-I 67 z 15.12. 1986 r

Wieś Stare Brusno, niegdyś ważny ośrodek kamieniarski, nie istnieje, zarosła lasem. Podzieliła los wielu wsi we wschodniej Polsce. Ślady wsi można znaleźć w lesie po prawej stronie drogi z Polanki Horynieckiej. Przy drodze kilka kamiennych krzyży, a na poboczach wielkie złomy skalne. Na wyniosłości, za kamiennymi słupami, po prawej stronie drogi duży kamienny krzyż tzw. pańszczyźniany, upamiętniający zniesienie pańszczyzny w 1848 r.

Na południe od niego ,kilkadziesiąt metrów dalej w lesie, stary grekokatolicki cmentarz. Zapomniana nekropolia z dziesiątkami kamiennych nagrobków z początków XIX wieku. Są tu prymitywne ciosane krzyże oraz bogato rzeźbione ,artystyczne nagrobki, będące wspaniałym przykładem rozwoju wytwórczości bruśnieńskich kamieniarzy. Po przeciwnej stronie leśnej drożki ,ślady po cerkwi św. Paraskewii, murowanej zbudowanej w 1906 r. a rozebranej w 1956 r. Na cerkwisku 2 kamienne krzyże. Mniejszy postawiono z okazji 950- lecia chrztu Rusi , drugi to pamiątka po misjach. Poniżej cmentarza po przeciwnej stronie rzeczki zrujnowana kaplica św. Mikołaja a przy niej źródło. Na cmentarzu stale prowadzone są prace konserwatorskie nagrobków realizowane przez Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Horynieckiej przy udziale środków z budżetu gminy.

12. Monasterz- Pozostałości zespołu klasztoru Bazylianów - Nr rej.A-1513 z 02.08.1993

Wieś Monasterz /Monastyr/ powstała w bliżej nieokreślonym czasie nieopodal klasztoru i od niego przyjęła nazwę. Przed ostatnią wojną wieś miała ok. 68 domów i stanowiła przysiółek Werchraty. Po akcji "Wisła" wieś została wysiedlona i spalona. Zarosła lasem. Ślad po nieistniejącej wsi znaczyła tylko ocalała XIX wieczna kapliczka.

Na skraju nieistniejącej wsi wybija się odosobniony ostańcowy pagór ,o wysokości 381 m. z ruinami klasztoru /monastyru/ Bazylianów. Monastyr został założony prawdopodobnie w XII w. przez św.Piotra Reteńskiego, świętobliwego mnicha i metropolitę kijowskiego. Źródła historyczne podają ,że klasztor założył O.Jow Jamnicki, jeromonach monastyru jamnickiego. Jego to Dymitr Książę Jerzy Wiśniowiecki, wojewoda bełski i hetman polny koronny, mianował w 1678. ihumenem /przeorem/ nowego monastyru.

Początkowo był to klasztor prawosławny a później grekokatolicki. Powstał na gruntach ofiarowanych przez mieszkańców Werchraty i Monasterza. Istniał do 1806 r. kiedy to z nakazu władz austriackich został zlikwidowany. Zabudowania klasztorne popadły w ruinę i niszczały. Pozostała drewniana cerkiew z 1680 r. bardzo piękna i stała do lat powojennych. Po wysiedleniu mieszkańców i ona uległa zniszczeniu i około 1951 r. została zburzona bądź spalona. W cerkwi znajdowała się ikona

Matki Bożej zwanej Werchracką. W 1810 roku została zabrana przez mnichów do klasztoru w Krechowie. Wzgórze klasztorne otacza kamienny mur.

Wewnątrz murów znajdują się pozostałości głębokich sklepionych piwnic z resztkami kamiennych portali, drążona w skale studnia i mały cmentarzyk z I wojny światowej i pomnik kilkudziesięciu członków band spod znaku UPA poległych w walce z NKWD, UB. Nieopodal wzgórza znajduje się wiata upamiętniająca istnienie tu w latach 1891-1905 pustelni św. Brata Alberta Chmielowskiego

13. Prusie-Cerkiew wraz z dzwonnica Nr rej. A-243 z 19.08.1987

Wieś Prusie położona jest w dolinie rzeczki Raty u podnóża wzniesienia Dąbrowa (300 m npm.) Początek istnienia wsi datują się na XV w. /wg. J.Długosza/ Na skraju wsi znajduje się zabytkowy zespół cerkiewny. Drewniana cerkiew pw. Narodzenia NMP użytkowana jest przez kościół obrządku ukraińsko-bizantyjskiego i kościół obrządku łacińskiego. Świątynia konstrukcji zrębowej posiada tradycyjny układ trójdzielny. Nawa nakryta jest ośmioboczną kopułą zwieńczoną latarnią, nad babińcem i prezbiterium znajdują się dachy namiotowe. Przy cerkwi znajduje się ciekawa dzwonnica wykonana z drewna z końca XIX wieku. W pobliżu po przeciwnej stronie rzeczki Raty znajduje się kapliczka w miejscu pustelni sióstr Albertynek, założonej przez św. Brata Alberta w 1897 r.

14. Nowiny Horynieckie - Kaplica mszalna Nr rej. A-40 z 21.09.2001

Wieś Nowiny Horynieckie, pierwotnie nazywana Nowe Wzgórze sięga początkami XV w. W 1484 r. osiadła tu grupa drwali, węglarzy i smolarzy, którzy w głębi puszczy założyli osadę leśną. Osada ta istniała ok.100 lat, potem na wyrębie powstała wieś rolnicza, która z czasem otrzymała nową nazwę. W 1880 r. wieś była zamieszkała przez 402 osoby stanowiącej w zdecydowanej większości ludność polską.

Pośród lasu, w naturalnej niecce wybija kilka silnych źródeł, tworzących typowe dla Rostocza wywierzyska. Nad jednym ze źródeł stoi drewniana kaplica Matki Bożej. Miejsce to otoczone jest szczególnym kultem, ponieważ dnia 12.06.1636 r. miała wg podania objawić się tu Matka Boska. W miejscu objawienia wytrysnęło potem źródło. Dla upamiętnienia tego zdarzenia wybudowano kapliczkę. Obok źródła postawiono słup dębowy na którym umieszczono figurkę Matki Bożej. Woda ze źródła miała ponoć moc uzdrawiającą, szczególnie leczeniu chorób oczu. Tyle legenda. Figura na słupie istniała jeszcze w 2 połowie XIX w.

W 1868 r. wybudowano kamienną kapliczkę, do której przeniesiono figurę. W 1896 r. postawiono nad źródłem, dużą drewnianą kaplicę, zachowaną do dziś. Wewnątrz kaplicy znajduje się omurowane źródło. Na wykonanym w 1932 r. ołtarzu znajduje się figura Matki Bożej wykonana z drewna przez nieznanego artystę. Kaplicą opiekują się OO Franciszkanie z Horyńca-Zdroju.

15. Dawna kaplica dworska w Horyńcu-Zdroju Nr rej. A-32 z 20.06.2001

Obecnie Kościół Zdrojowy pw. Jakuba Strzemię. Świątynia składa się z dwu czasowo i stylowo różniących się elementów. Węższa część, południowa, ozdobiona portykiem o wyrażanych

cechach klasycystycznych to dawna cerkiew grekokatolicka zbudowana w 1818 r. przez ówczesnych fundatorów Stadnickich herbu Szreniawa. W 1947 r. cerkiew została przyjęta przez kościół rzymskokatolicki. W 1984 r do starej świątyni dobudowano od strony prezbiterium /północnej/ nową część. Całość prezentuje się okazale.

Klasycystyczna kaplica, z tympanonem i czterokolumnowym portykiem stanowi front obecnego kościoła . Nad wejściem do kościoła znajduje się Szreniawa ,herb Stadnickich. Na cmentarz przykościelny -pierwotnie grzebalny - prowadzi trójłukowa dzwonnica bramna z 1818 r.

16. Cerkiew greko-katolicka w Nowym Bruśnie - Nr rej.A-1771 z 12.06.1987

Wieś Nowe Brusno powstała prawdopodobnie w XVII w. na terenach istniejącej wcześniej miejscowości Brusno. Prawdopodobnie była to osada zwana Wolą Bruśnieńską. Nazwę tę można odnaleźć w archiwach z roku 1630 .Wywodzi się ona od "brusów" tj. dużych płyt kamiennych służących jako surowiec do wyrobu krzyży, macew ,kamieni młyńskich itp. przez bruśnieńskich kamieniarzy.

Po wschodniej stronie wsi, w cieniu okazałych lip stoi interesująca drewniana cerkiew pw. św. Paraskewii pochodząca z 1713 r. Wielokrotnie była przebudowywana rozbudowana w 1906 r. Przypuszcza się ,że cerkiew jest znaczenia starsza , być może zbudowana już w 1667 r. Trójdzielna świątynia konstrukcji zrębowej nakryta jest trzema okazałymi kopułami. Nie użytkowana od czasów akcji "Wisła" została mocno zniszczona i właściwie doprowadzona została do stanu ruiny. Podjęty przed kilku laty remont świątyni zakończył się w roku 2019 i od tej pory stałą się dużą atrakcją turystyczną naszej gminy. Niegdyś przy cerkwi stała oddzielnie drewniana dzwonnica-została rozebrana w latach pięćdziesiątych. Za cerkwią stary, zaniedbany cmentarz greko-katolicki z wieloma kamiennymi nagrobkami.

17. Cmentarz rzym.-katolicki i grek-katolicki - Werchrata - Nr rej A-371 z 10.09.1990

Cmentarz grzebalny-czynny. Znajdują się tu mogiły żołnierzy poległych w 1939r. oraz groby mieszkańców poległych z rąk UPA. Wschodnia część cmentarza posiada liczne nagrobki zabytkowe pochodzące z tzw. kamieniarki bruśnieńskiej. Można zauważyć wyraźną granicę przebiegającą pomiędzy nagrobkami Ukraińców i Polaków. We wschodniej części znajdują się groby grekokatolików. W zachodniej - groby polskie. W środkowej części cmentarza znajduje się monumentalny pomnik postawiony ku czci członków UPA poległych w marcu 1945 r. w boju z Sowietami, który został zdewastowany kilka lat temu.

18. Cerkiew greko-katolicka .Obecnie kaplica rzym.-katolicka - Radruż - Nrrej.A-33
z 22.08.2001

Cerkiew pw. św. Mikołaja Cudotwórcy została wzniesiona w 1931 r. Obecnie użytkowana jest jako kościół rzymsko-katolicki /filialny/ pw. Matki Bożej Śnieżnej. Świątynia posiada układ trójdzielny z dużą ośmioboczną kopułą nad nawą. Ściany tej budowli pokryte są gontem , zaś dachy blachą .Na uwagę zasługuje położenie na wzniesieniu oraz szlachetne proporcje z dominującą ośmioboczną kopułą.

19. Cmentarz greko-katolicki w Nowym Bruśnie - Nr rej.A-1771 z 15.11.1990 r

Za okazałą drewnianą cerkwią w Nowym Bruśnie znajduje się stary zaniedbany cmentarz grekokatolicki. Charakteryzują go pomniki wykonane przez artystów-kamieniarzy bruśnienskich Są one zniszczone przez działanie czasu. Przed cmentarzem ,na rozgałęzieniu polnych dróg znajduje się okazały kamienny krzyż.. Cmentarz grekokatolicki wraz ze znajdującą się nieopodal cerkwią tworzą unikatowy zespół cerkiewno-cmentarny.

20. Dzwonnica cmentarna - Krzywe - Nr rej.A-134 z dn.07.11.2005 r. Czas powstania - I połowa XIX w. Położona na cmentarzu greko-katol.ok.250 m na południe od Osiedla po byłym PGR Podemszczyzna. Dzwonnica została całkowicie wyremontowana w 2019 roku co uchroniło ją przed całkowitą ruiną

21. Otoczenie zespołu cerkiewno-cmentarnego pw.Sw.Paraskewy w Radrużu -

Nr rej. A-912 z dnia 08.10.2012 r. stanowi otulinę zespołu cmentarno-cerkiewnego i tworzy wokół niej naturalną strefę ochronną.

22. Pomnik Niepodległości w Nowym Bruśnie-usytuowany przy drodze Nowe Brusno-Cieszanów naprzeciwko kościoła parafialnego, wybudowany w 1928r. z okazji 10 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, nr. rej A-1224. Pomnik został odrestaurowany w 2018 roku, wykonana została replika zniszczonej figury znajdującej się w pomniku.

23. Cerkwisko Dziewięcierz - Moczary, Nr.rej.A-1416. Czas powstania 1839

24. Dwie bramy cmentarne w Horyńcu - Zdroju - Nr rej.A-1382. Czas powstania 2 połowa XVII wieku.

25 Park Zdrojowy w Horyńcu-Zdroju - Nr rej.A-1777 Rewitalizacja rok 2015

3.2. Zasób gminnej ewidencji zabytków gminy Horyniec-Zdrój

Gminna ewidencja zabytków (GEZ) stanowi – obok rejestru zabytków prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – jedną z podstawowych form ochrony zabytków w Polsce, określoną w art. 22 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest to narzędzie lokalnej polityki konserwatorskiej, prowadzone przez wójta, służące identyfikacji, dokumentowaniu i ochronie obiektów posiadających wartość kulturową, historyczną, artystyczną lub naukową.

Ewidencja realizuje funkcję ochronną poprzez obowiązek uwzględniania jej ustaleń przy sporządzaniu decyzji administracyjnych i dokumentów planistycznych, w szczególności decyzji o warunkach zabudowy, pozwoleń na budowę, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz działań rewitalizacyjnych.

3.2.1. Zakres i charakterystyka zasobu GEZ

Gminna ewidencja zabytków Gminy Horyniec-Zdrój obejmuje zarówno zabytki nieruchome o wartościach architektonicznych, historycznych i sakralnych, jak i relikty archeologiczne, dawne cmentarze, kapliczki oraz obiekty tradycyjnego budownictwa drewnianego. Zasób ten odzwierciedla specyfikę kulturową gminy, w której istotną rolę odgrywa krajobraz pogranicza oraz dziedzictwo wsi, które w wielu miejscach uległo przekształceniu bądź zanikowi w wyniku wydarzeń XX wieku.

GEZ obejmuje obiekty położone we wszystkich miejscowościach gminy, jednak największe skupiska zabytków występują w:

- Horyńcu-Zdroju – znaczące nagromadzenie historycznej zabudowy drewnianej oraz kapliczek,
- Nowinach Horynieckich – tradycyjne zagrody i domy drewniane z przełomu XIX i XX wieku,
- Nowym Bruśnie i Starym Bruśnie – zabytki budownictwa drewnianego i murowanego oraz cmentarze wojenne,
- Prusiu, Werchracie i Dziewięcierzu – dawne zagrody, cmentarze greckokatolickie i obiekty kultu religijnego,
- Podemsczyźnie i terenach leśnych – cerkwiska, relikty dawnych wsi oraz zespoły schronów bojowych tzw. „linii Mołotowa”.

Na terenie gminy zidentyfikowano także **23 schrony linii Mołotowa**, ujęte jako zespół w GEZ, stanowiący cenny przykład militarnego dziedzictwa z okresu II wojny światowej.

3.2.2. Struktura zasobu GEZ (wg miejscowości)

Na podstawie aktualnego wykazu opracowano następujące zestawienie obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków:

dane wg Załącznika nr 2: Wykaz obiektów ujętych w GEZ (niewpisanych do rejestru)

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMI...

Horyniec-Zdrój

Zabytki obejmują m.in.: kuźnię z 1920 r., liczne domy drewniane z lat 1900–1934, kapliczkę św. Antoniego (4 ćw. XIX w.), domy mieszkalne przy ul. Zdrojowej, Armii Krajowej, Myśliwskiej,

Słonecznej i Wojska Polskiego. Charakterystyczny jest zachowany układ dawnej zabudowy uzdrowskiej i wiejskiej sprzed II wojny światowej.

Wólka Horyniecka

Dom drewniany z 1930 r.

Nowiny Horynieckie

Bogaty zespół drewnianych zagród i domów z lat 1900–1920, kapliczka murowana z I poł. XIX w. oraz cmentarz z okresu I wojny światowej.

Nowe Brusno

Domy drewniane z lat 1930–1935, kapliczka murowana z XIX w., cmentarz wojenny z I wojny światowej, cmentarz rzymskokatolicki oraz kościół pw. Nawiedzenia NMP z lat 1906–1908.

Polanka Horyniecka

Drewniany dom mieszkalny z II ćw. XX w.

Podemszczyzna

Cerkwisko z 1848 r. oraz cmentarz greckokatolicki z połowy XIX w.

Krzywe

Cmentarz greckokatolicki z I poł. XIX w.

Radruż

Kapliczka murowana z 1848 r.

Dziewięcierz

Cmentarz greckokatolicki (IV ćw. XIX w.) i zabytkowa zagroda z początku XX w.

Werchrata

Zagrody drewniane z lat 1910–1930 oraz cmentarz z I wojny światowej.

Prusie

Zagroda z budynkami gospodarczymi o zróżnicowanej chronologii (I–II ćw. XX w.) oraz świetlica z 1920 r.

Nowe Brusno, Stare Brusno, Podemsczyzna, Dziewięcierz

Zespół 23 schronów bojowych tzw. „linii Mołotowa” z lat 1940–1941.

3.2.3 Stan zachowania obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków

Stan zachowania obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków na terenie gminy Horyniec-Zdrój jest zróżnicowany i w dużej mierze zależy od sposobu ich użytkowania oraz stanu technicznego konstrukcji. Znaczna część obiektów pozostaje w rękach prywatnych właścicieli i pełni nadal funkcję mieszkalną lub gospodarczą. Budynki użytkowane i zamieszkałe są zazwyczaj utrzymywane w stanie pozwalającym na dalsze użytkowanie, choć często poddawane są przekształceniom wynikającym z bieżących potrzeb mieszkańców.

Jednocześnie część obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków pozostaje obecnie nieużytkowana lub opuszczona. Dotyczy to przede wszystkim dawnej zabudowy drewnianej charakterystycznej dla krajobrazu kulturowego regionu Rostocza. W przypadku tych obiektów obserwuje się postępujące procesy degradacji wynikające głównie z braku bieżącej konserwacji oraz oddziaływania czynników atmosferycznych.

Do najczęściej występujących zagrożeń dla obiektów ujętych w GEZ należą w szczególności:

- pogarszający się stan techniczny drewnianych konstrukcji ścian i elementów nośnych,
- nieszczelności i uszkodzenia pokryć dachowych prowadzące do zawilgocenia konstrukcji,
- degradacja stolarki okiennej i drzwiowej,
- oddziaływanie warunków atmosferycznych, w tym opadów, mrozu i wiatru,
- stopniowa utrata pierwotnych cech architektonicznych w wyniku modernizacji i przebudów.

W przypadku obiektów opuszczonych istnieje ryzyko dalszej degradacji substancji zabytkowej, a w skrajnych przypadkach także zagrożenie częściowym zawaleniem konstrukcji budynków. Szczególnie podatne na zniszczenie są obiekty drewniane, które bez odpowiedniej konserwacji ulegają szybkim procesom destrukcji biologicznej i konstrukcyjnej.

Z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego gminy istotne jest podejmowanie działań mających na celu monitorowanie stanu zachowania obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, wspieranie właścicieli w ich utrzymaniu oraz uwzględnianie tych obiektów w działaniach planistycznych, edukacyjnych i promocyjnych gminy.

W wielu przypadkach obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków stanowią ważny element tradycyjnego krajobrazu wiejskiego i wymagają szczególnej uwagi w procesie planowania przestrzennego oraz działań rewitalizacyjnych.

3.2.4. Znaczenie GEZ w polityce planistycznej i konserwatorskiej gminy

Ujęcie obiektu w gminnej ewidencji zabytków:

- nakłada obowiązek uzgadniania projektów inwestycyjnych i decyzji WZ z WKZ,
- wymaga zachowania i ochrony wartości kulturowych przy wszelkich pracach budowlanych,
- umożliwia wstrzymanie niekorzystnych zmian i ingerencji zagrażających substancji zabytkowej,
- jest podstawą do objęcia obiektu ochroną planistyczną (mpzp, studium),
- pozwala na inicjowanie wpisów do rejestru zabytków.

Zasób GEZ stanowi także cenne narzędzie dla działań dokumentacyjnych, edukacyjnych, promocyjnych i turystycznych, a także wykorzystywany jest do kwalifikacji obiektów do lokalnych dotacji na prace konserwatorskie.

3.2.5. Problemy i potrzeby aktualizacji GEZ

W związku z dynamicznymi zmianami zachodzącymi w zabytkowej zabudowie wiejskiej oraz w krajobrazie kulturowym gminy, niezbędne jest prowadzenie systematycznych działań aktualizacyjnych, w tym:

- weryfikacji stanu technicznego obiektów,
- uzupełniania kart adresowych o aktualną dokumentację fotograficzną,
- ujęcia w GEZ dodatkowych obiektów tradycyjnej zabudowy drewnianej, które nie były dotąd ewidencjonowane,
- rozszerzenia GEZ o wybrane elementy dziedzictwa niematerialnego i kulturowego krajobrazu,

- digitalizacji zasobu GEZ oraz udostępnienia danych mieszkańcom (zgodnie z kierunkami działań Programu),
- współpracy z sołtysami i mieszkańcami w zakresie identyfikacji obiektów nieujętych dotąd w ewidencji.

3.2.6. Wnioski dla Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Zasób GEZ Gminy Horyniec-Zdrój wymaga stałej aktualizacji i monitoringu, a także powiązania działań ewidencyjnych z priorytetami Programu, zwłaszcza Priorytetem II dotyczącym rozszerzenia i ochrony dziedzictwa kulturowego. Kluczowe jest zapewnienie właściwych narzędzi ochrony planistycznej, konsultacji konserwatorskich oraz współpracy z instytucjami kultury, właścicielami i służbami ochrony zabytków.

VI. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego, analiza szans i zagrożeń

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków, które podlegają prawnej ochronie na podstawie przepisów szczególnych, wymagają opracowania inwentaryzacji pomiarowo-fotograficznej, wykonywanej na koszt inwestora.

Dopuszcza się lokalizację nowych budynków na tych samych działkach, na których znajdują się ww. obiekty lub na działkach sąsiednich, pod warunkiem harmonijnego dopasowania ich skali, formy i materiałów do charakteru zabytkowego otoczenia. Elementy współczesne powinny być projektowane w sposób nie naruszający ładu przestrzennego, wartości historycznych ani estetycznych miejsca.

Wszelkie inwestycje mogące ingerować w substancję obiektów zabytkowych lub ich otoczenie muszą być poprzedzone indywidualną oceną konserwatorską oraz – w razie potrzeby – uzgodnione z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Analiza SWOT dziedzictwa kulturowego Gminy Horyniec-Zdrój

Mocne strony:

- Znaczna liczba zabytkowych obiektów sakralnych oraz zabytkowego budownictwa drewnianego.
- Uwzględnienie ochrony dziedzictwa kulturowego w dokumentach planistycznych i rozwojowych gminy.
- Wysoka aktywność mieszkańców w zakresie kultury.
- Doświadczona i kompetentna administracja samorządowa.
- Wysokie walory krajobrazowe i przestrzenne gminy.
- Długoletnie tradycje uzdrowiskowe i turystyki weekendowej.

- Rozwinięty potencjał turystyczno-rekreacyjny: ścieżki przyrodnicze, szlaki piesze i rowerowe, infrastruktura usługowa i agroturystyka.

Słabe strony:

- Niewielka liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
- Zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych, ograniczający możliwości ich adaptacji lub remontu.
- Trudności w pozyskaniu środków finansowych przez właścicieli prywatnych.
- Brak zainteresowania zewnętrznych inwestorów rewitalizacją zabytków.
- Niedostateczna edukacja mieszkańców w zakresie wartości dziedzictwa kulturowego.
- Niewystarczające wsparcie finansowe dla właścicieli prywatnych w zakresie konserwacji i remontów.
- Niska świadomość prawnych obowiązków właścicieli zabytków.
- Zanik tradycyjnych technik budowlanych oraz stosowania lokalnych materiałów.

Szanse:

- Możliwość współfinansowania prac konserwatorskich z budżetu gminy.
- Rozwój współczesnej sztuki ludowej i ochrona ginących zawodów (kowlstwo, kamieniarstwo, garncarstwo, rzeźbiarstwo).
- Korzystne prognozy rozwoju turystyki kulturowej.
- Promocja dziedzictwa niematerialnego jako narzędzia promocji gminy.
- Wykorzystanie zabytków do celów edukacyjnych i kulturalnych.
- Współpraca międzyregionalna i wymiana doświadczeń w ochronie dziedzictwa.
- Doświadczenie samorządu w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych.
- Zwiększenie puli dotacji na ochronę zabytków.
- Promocja lokalnych wzorców architektonicznych inspirowanych tradycją.
- Pozytywna rola Kościoła w procesie ochrony dziedzictwa.
- Zaangażowanie organizacji pozarządowych i instytucji kultury.

Zagrożenia:

- Dewaloryzacja krajobrazu kulturowego przez niekontrolowaną urbanizację i nową zabudowę niezgodną z lokalną tradycją.
- Niewłaściwe regulacje prawne umożliwiające urbanizację na obszarach cennych krajobrazowo.
- Postępująca degradacja zabytków z powodu niewłaściwego użytkowania.
- Dewastacje, kradzieże i podpalenia obiektów zabytkowych.
- Presja inwestycyjna na historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne.
- Brak mechanizmów zachęcających do prywatnego sponsorowania ochrony zabytków.
- Postrzeganie ochrony dziedzictwa jako ograniczenia własności.
- Niewystarczająca współpraca państwa i samorządów w zakresie ochrony dziedzictwa na poziomie lokalnym.

VII. Założenia programowe : priorytety, kierunki działań i zadania

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Kierunek działań: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i poprawa stanu ich zachowania.

Zadania:

- Podejmowanie starań o pozyskanie środków zewnętrznych (MKiDN, WUOZ, NID, fundusze unijne) na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy.
- Pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w przygotowywaniu wniosków o dotacje i granty.
- Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, dewastacją, kradzieżą i zniszczeniem.
- Opracowanie i aktualizacja lokalnej listy obiektów zabytkowych wymagających pilnej interwencji konserwatorskiej.
- Współpraca z instytucjami kultury i konserwatorami przy przygotowaniu dokumentacji projektowej.

Kierunek działań: Dbanie o stan i porządek przy starych cmentarzach z obszaru gminy.

Zadania:

- Inwentaryzacja zabytkowych nagrobków i mogił na cmentarzach lokalnych.
- Prowadzenie bieżących prac porządkowych i pielęgnacyjnych na gminnych cmentarzach historycznych.

Priorytet II. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Horyniec-Zdrój

Kierunek działań: Aktualizacja i uzupełnienie gminnej ewidencji zabytków.

Zadania:

- Dokonanie systematycznego przeglądu zasobów ewidencji z udziałem sołtysów i radnych.
- Identyfikacja zmian wynikających z rozbiórek, przebudów i remontów obiektów oraz aktualizacja wpisów.
- Ocena stanu technicznego obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
- Uzupełnienie kart adresowych o dokumentację fotograficzną oraz dane historyczne.
- Uwzględnienie niematerialnego dziedzictwa kulturowego i tradycji lokalnych w działaniach ochronnych.
- Współpraca z Muzeum Kresów w Lubaczowie w zakresie ochrony i przeniesienia wybranych obiektów, np. drewnianej chaty krytej strzechą z Nowego Brusna.

Priorytet III. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kierunek działań: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Zadania:

- Egzekwowanie przepisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach chronionych, zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

- Opracowanie katalogu dobrych praktyk architektonicznych i wzorców zabudowy dostosowanych do lokalnego kontekstu historycznego.

- Uwzględnienie uwarunkowań kulturowych i przestrzennych w decyzjach planistycznych.

- Wspieranie projektowania zrównoważonego i estetycznego, inspirowanego tradycyjnymi formami architektury regionu.

Priorytet IV. Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego Gminy Horyniec-Zdrój

Kierunek działań: Ułatwienie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy.

Zadania:

- Udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na stronie internetowej Urzędu Gminy Horyniec-Zdrój.

- Stworzenie interaktywnej mapy zabytków z opisami, zdjęciami i lokalizacją GPS.

- Przygotowanie broszur, folderów oraz wersji cyfrowych (PDF) informujących o obiektach zabytkowych.

- Organizacja wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych promujących lokalne dziedzictwo (np. Dni Dziedzictwa, gry terenowe, spacer tematyczne).

- Wdrożenie programu edukacyjnego w szkołach dotyczącego lokalnego dziedzictwa kulturowego.

- Współpraca z lokalnymi mediami i instytucjami kultury w zakresie popularyzacji zabytków.

VIII. Instrumentarium realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w gminie Horyniec-Zdrój.

Realizacja celów Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami będzie przebiegać przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów prawnych, finansowych, organizacyjnych i kontrolnych, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz lokalnymi uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi. Program zakłada zastosowanie następujących narzędzi:

1. Instrumenty prawne

Uwzględnienie ochrony dziedzictwa kulturowego w aktach planistycznych, w tym aktualizacja Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie w rejonach o wysokiej koncentracji zabytków.

Wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów szczególnie wartościowych oraz otoczenia zabytków.

Wydawanie decyzji administracyjnych w zakresie ochrony zabytków, w tym opiniowanie projektów inwestycyjnych zgodnie z przepisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustanawianie stref ochrony konserwatorskiej oraz prowadzenie gminnej ewidencji zabytków zgodnie z rozporządzeniem Ministra Kultury.

2. Instrumenty finansowe

Uwzględnianie w budżecie gminy środków finansowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i remontowe przy zabytkach, w tym udzielanie dotacji celowych dla właścicieli prywatnych i wspólnot religijnych.

Aplikowanie o środki zewnętrzne z funduszy krajowych (MKiDN, WUOZ), europejskich (np. RPO, Fundusze Norweskie) oraz programów międzynarodowych (Interreg).

Wspieranie partnerstw publiczno-prywatnych w zakresie rewitalizacji i adaptacji zabytków do celów społecznych, turystycznych lub kulturalnych.

3. Instrumenty koordynacyjne i organizacyjne

Współpraca z instytucjami publicznymi (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Muzeum Kresów w Lubaczowie, Narodowy Instytut Dziedzictwa) oraz organizacjami pozarządowymi.

Zintegrowanie celów programu z „Strategią Rozwoju Gminy Horyniec-Zdrój na lata 2021–2027”, polityką przestrzenną i dokumentami planistycznymi.

Nawiązanie i rozwój współpracy z Kościołami, właścicielami i użytkownikami zabytków w zakresie planowania i realizacji inwestycji renowacyjnych.

Włączanie sołectw i radnych do działań identyfikacyjnych i promujących lokalne dziedzictwo.

4. Instrumenty kontrolne i informacyjne

Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, w tym dokumentacja fotograficzna i stan techniczny.

Prowadzenie okresowego monitoringu zagrożeń dla obiektów zabytkowych oraz raportowanie zmian do właściwego konserwatora.

Stworzenie narzędzi elektronicznych (np. GIS, geoportal gminny) ułatwiających mieszkańcom i inwestorom dostęp do informacji o zabytkach.

Uwzględnienie kontroli społecznej – możliwość zgłaszania zniszczeń i zaniedbań przez mieszkańców (np. przez formularz online).

IX. Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292, z późn. zm.), wójt gminy jest zobowiązany do przedstawiania radzie gminy co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Dla celów monitorowania przyjmuje się następujące wskaźniki oceny efektywności realizacji Programu, przyporządkowane do poszczególnych priorytetów:

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego

- Wartość środków z budżetu gminy przeznaczonych na ochronę zabytków (zł).
- Wartość środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez gminę (zł).
- Wartość środków pozyskanych przez właścicieli prywatnych lub parafie (zł).
- Liczba obiektów zabezpieczonych przed zniszczeniem, kradzieżą lub pożarem (szt.).
- Liczba zinwentaryzowanych zabytkowych nagrobków (szt.).

Priorytet II: Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa

- Liczba złożonych wniosków o wpis do rejestru zabytków.
- Liczba obiektów nowo wpisanych do gminnej ewidencji zabytków.
- Liczba zaktualizowanych lub uzupełnionych kart adresowych.
- Liczba aktualizacji miejscowych planów lub studium w zakresie ochrony dziedzictwa.
- Liczba sołectw objętych inwentaryzacją obiektów sakralnych małej architektury.

Priorytet III: Krajobraz kulturowy

- Liczba inwestycji podlegających kontroli pod kątem ochrony krajobrazu kulturowego.
- Liczba wydanych opinii lub decyzji konserwatorskich w procedurach planistycznych.

Priorytet IV: Promocja i popularyzacja dziedzictwa

- Liczba materiałów promocyjnych i informacyjnych zamieszczonych online.
- Liczba wydarzeń edukacyjnych lub kulturalnych poświęconych dziedzictwu.
- Liczba wizyt/odsłon strony internetowej z treściami o zabytkach gminy.
- Liczba partnerstw instytucjonalnych w zakresie promocji i ochrony dziedzictwa.

X. Źródła finansowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Realizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Horyniec-Zdrój będzie finansowana ze środków własnych oraz pozabudżetowych, w zależności od rodzaju zadania, jego zakresu oraz dostępnych możliwości wsparcia finansowego.

Podstawowe źródła finansowania obejmują:

- Budżet Gminy Horyniec-Zdrój – środki przeznaczone na realizację zadań własnych gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym dotacje celowe, prace remontowo-konserwatorskie przy obiektach należących do gminy, promocję i edukację.
- Środki własne właścicieli obiektów zabytkowych, w tym osoby fizyczne, prawne i wspólnoty religijne.
- Środki zewnętrzne, w szczególności:
  - dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
  - środki Narodowego Instytutu Dziedzictwa,
  - fundusze unijne, m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego,

- Fundusze Norweskie i EOG,
- środki z programów Interreg (współpraca transgraniczna),
- środki z budżetu państwa w ramach programów konserwatorskich.
- Darowizny i środki przekazywane na rzecz gminy przez osoby fizyczne lub prawne, z przeznaczeniem na ochronę konkretnego obiektu lub grupy obiektów.
- Inicjatywy społeczne, w tym zbiórki, działania komitetów lokalnych, fundacje, akcje promocyjne (np. cegiełki).
- Inne źródła finansowania przewidziane prawem, zgodnie z aktualnymi przepisami krajowymi i unijnymi.

Dodatkowo gmina zapewni wsparcie organizacyjne i doradcze właścicielom zabytków w zakresie przygotowywania wniosków o dofinansowanie oraz aplikowania do odpowiednich instytucji.

Załącznik 1 REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH I RUCHOMYCH Z TERENU GMINY HORYNIEC-ZDRÓJ

HORYNIEC - ZDRÓJ			
L.p.	Nazwa zabytku	Nr wpisu do rejestru	Nr działki ewidencyjnej
1.	Cmentarz Wojenny - Mauzoleum Wojenne - Pomnik Wolności	A-961 (19.09.1990)	1892
2.	Cmentarz komunalny , k. XVIII w. - Dwie bramy wejściowe 1 poł. XIX w. - Nagrobek Anieli z Ropskich Jaskulskiej; - Nagrobek z żeliwnym krzyżem; - Zespół nagrobków - kaplica - mauzoleum rodziny Ponińskich, pocz. XX, - 6 nagrobków : 1. Nagrobek Jadwigi Zychlińskiej, po 1875 r., 2. Nagrobek Marii, Józefa i Kaliksta Reif, po 1919 r., 3. Nagrobek nn, po 1853 r., 4. Nagrobek Heleny Marii Diacyszyn, po 1896 r., 5. Nagrobek z krzyżem żeliwnym, 2 poł. XIX w., 6. Nagrobek z żeliwnym krzyżem, XIX/XX w.,	A-159 (03.11.1986) A-1382 (19.02.2016) B-896 (26.02.2018) B-896 (26.02.2018) A-159 (03.11.1986) A-159 (03.11.1986) B-1052 (23.02.2023)	1892
3.	Zespół klasztorny oo Franciszkanów 2 poł. XVIII, - kościół p. w. Niepokalanego Poczęcia NMP - klasztor Wyposażenie kościoła parafialnego w Horyńcu-Zdroju: 1. Ołtarz główny neobarokowy z rokokową złożoną rzeźbą Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia w centralnej wnęce. 2. Ołtarz boczny przytęczowy (z lewej) z obrazem św. Franciszka w centrum i obrazem św. Jakuba Strępy w zwieńczeniu. 3. Ołtarz boczny przytęczowy (z prawej) z obrazem św. Antoniego i obrazem św. Bonawentury w zwieńczeniu. 4. Ambona. 5. Chrzcielnica typu kielichowego, drewniana. 6. Polichromia łuku tęczowego. Wystrój malarski i wyposażenie kościoła Franciszkanów pw. Niepokalanego poczęcia NMP oraz wyposażenie klasztoru Franciszkanów: I Kościół: 1. Wystrój malarski kościoła, 3 ćw. XVIII w. i 1893 r., 2. Stołarka drewniana w kościele: a. Drzwi główne i boczne do kruchty, 1893 ., b. Drzwi z prezbiterium do zakrystii, 2 poł. XIX w., 3. Stalle z prezbiterium (2 szt.), XIX w., 4. Ławki (13 szt.), XIX w., 5. Konfesjonały (2 szt.), XIX w., 6. Paschał, ok. 1870 r., warsztat Karola Sokulskiego z Łańcuta, 7. Krucyfiks na filarze tarczy naprzeciw ambony, 1890 r., 8. Komoda zakrystyjna, XIX w., 9. Stacje Drogi Krzyżowej (14 szt.), II Klasztor: 1. Obraz – portret Salomei Stadnickiej Łuszczewskiej, XVIII w., 2. Obraz – portret Mikołaja Macieja zd Żmigród hrabiego Stadnickiego, XVIII w., 3. Obraz – portret św. Bonawentury z Bagnioregio, XVIII w., 4. Obraz – wisja św. Antoniego Padewskiego, XVIII w., 5. Obraz – Apoteoza św. Jana Nepomucena, XVIII w., 6. Obraz – portret abpa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza, XVIII w.,	A-292 (31.10.1948) B-37 (9.08.2001) B – 934 (4.6.2019)	1987 1206 1207

	Polichromia ścienna i stolarka drzwiowa w korytarzu klasztoru Franciszkanów w Horyńcu-Zdroju: 1. Polichromia ścienna, 2 poł XVIII w., technika al. secco i al. fresco, podłoże wapienno-piaskowe. 2. Drzwi i szafki wnękowe w korytarzach klasztorowych, 2 poł. XVIII w. – 1 ćw. XX w. (numeracja od najstarszych obiektów do najmłodszych) a) drzwi nr 6, w skrzydle północnym, b) drzwi nr 4, w skrzydle północnym, c) drzwi nr 7, 5 szt., d) szafka wnękowa nr 1, w skrzydle północnym, e) szafka wnękowa nr 2, w skrzydle północnym, f) drzwi nr 8, skrzydła północno – wschodniego, g) drzwi nr 5, skrzydło północne.	B-1095 (19.04.2024)	
4.	Dawna kaplica dworska – obecnie część Kościoła p.w. bł. Jakuba Strzemię	A-32 (20.06.2001)	1878
5.	Teatr Dworski	A-198 (29.05.1968)	2292/2
6.	Zespół Pałacowy - Parkowy - pałac, XVII, 1905-12, po 1962 - oficyna, XIX - park pałacowy, pocz. XIX	A-1585 (11.07.1991)	2374
7.	Park Zdrojowy XIX/XX, 1920	A-1777 (8.04.1993)	1359 1876 1861/1
RADRUŻ			
1.	Zespół cerkwi greko-kat. p. w. św. Paraskewii, XVI-XIX, - cerkiew, drewniana, 1583 - dzwonnica, drewniana, XVII - cmentarz cerkiewny - 2 cmentarze greko-kat., obok cerkwi - dom diaka, XVII-XIX - ogrodzenie z bramami, XVII - budynek „Proświta”, 1930 - otoczenie zespołu	A-435 (10.05.1960 i 15.12.1986) A-421 (14.06.2010) A-421 (14.06.2010) A-421 (14.06.2010) A- 912 (08.10.2012)	235 177 232 171/4 175/1 235 235 235 235
2.	Elementy wyposażenia oraz polichromia cerkwi p.w. św. Paraskewii Dwie trzyczęściowe ławki cerkiewne (północna i południowa) stanowiące wyposażenie cerkwi pw. św. Paraskewy w Radrużu	B-475 (23.11.2011) B – 1102 (22.11.2024)	235 235
3.	Elementy wyposażenia cerkwi p.w. św. Paraskewii	B-544 (02.08.2012)	235
4.	Cerkiew grekokatolicka p. w. św. Mikołaja, ob. kaplica rzymskokatolicki p. w. Matki Boskiej Śnieżnej w Radrużu, 1930-31	A-33 (22.08.2001)	261
DZIEWIĘCIERZ			
1.	Pozostałości zespołu cerkiewnego poł. XVIII w Dziewięcierzu-Moczarach: - fundamenty cerkwi p. w. Podniesienia Krzyża, 1837039 - pozostałości budynku kostnicy, poł. XVIII - pomnik misyjny, 1927 - cmentarz cerkiewny - ogrodzenie z 2 bramami i 4 kapliczkami, mur., poł. XVIII	A-1416 (12.08.2016)	171
2.	Cmentarz gr.-kat. Obecnie komunalny w Dziewięcierzu	A-1281 (12.09.1990)	171
WERCHRATA			
1.	Cmentarz gr.-kat. w Werchracie	A-371 (10.09.1990)	
2.	Pozostałości dawnego klasztoru Bazylianów w nieistniejącej miejscowości Monastyr, ob. Werchrata - piwnice	A-1513 (02.08.1993)	708/1 708/2

	- ogrodzenie z bramami - cmentarz wojenny z I wojny światowej - cmentarz ukraiński		
3.	Wypozażenie cerkwi pw. św. Jerzego, obecnie kościoła parafialnego pw. Józefa Robotnika w Werchracie 1. Rzeźba biskupa I, 1 poł. XVIII w., 2. Rzeźba biskupa II, 1 poł. XVIII w., 3. Rzeźba świętego z księgą, 1 poł. XVIII w., 4. Rzeźba świętego, 1 poł. XVIII w., 5. Anioł I, 80-90 l. XIX w., 6. Anioł II, 80-90 l. XIX w., 7. Postumenty pod figury biskupów (2szt.), pocz. XX w., 8. Tabernakulum w przedstawieniu Pana Jezusa Eucharystycznego na drzwiczkach, 1 poł. XIX w., 9. Tabernakulum, 2 poł. XVIII w., drewno, polichromia (złoto laserowane na pomarańczowo), 10. Ołtarz pw. św. Józefa Cieśli, (bez obrazu w retabulum) I poł. XIX w. i po 1910 r., 11. Ołtarz boczny pw. św. Matki Bożej z Dzieciątkiem, XVII w. (ikona), 1 poł. XIX w.	B – 984 (21.12.2020)	
NOWINY HORYNIECKIE			
1.	Kaplica drewniana p. w. Świętego Antoniego z otoczeniem leśnym	A-40 (21.09.2001)	673
NOWE BRUSNO			
1.	Pomnik Niepodległości w Nowym Bruśnie	A-1224 (18.02.2014)	2565/21 2565/2
2.	Cerkiew gr.-kat. p.w. Św. Paraskewy drewniana, poł. XVIII w. Dwie eklektyczne dwurzędowe ławki cerkiewne znajdujące się na wyposażeniu dawnej cerkwi pw. św. Paraskewy w Nowym Bruśnie (zespół cerkiewny w Nowym Bruśnie – Oddział Muzeum Kresów w Lubaczowie)	A-1771 (12.06.1987) B – 1083 (30.10.2023)	365
3.	Cmentarz gr.-kat. w Nowym Bruśnie, pocz. XIX w. Krzyż przydrożny z 1844 r.	A-1771 (16.11.1990) B-1103 (23.11.2024)	364 365 1564
4.	Cmentarz gr.-kat w Starym Bruśnie, 1 poł. XIX w.	A-167 (15.12.1986)	183
PRUSIE			
1.	Cerkiew gr.-kat., ob. kościół rzym.-kat., drewniana, 1888 Dzwonnica drewniana Wypozażenie cerkwi, ob. Kościoła filialnego rzym.-kat. 1. Ołtarz główny – Narodzenie NMP (prezbiterium) 2. Ikona – Matka Boża z Dzieciątkiem (prezbiterium) 3. Ikona – Chrystus Nauczający (prezbiterium) 4. Ołtarz prawy – Narodzenie NMP 5. Ikona – św. Mikołaj 6. Rzeźba Matki Bożej Niepokalanej 7. Ikonostas: - 12 apostołów - 4 prorocy - Chrystus Pantokrator 8. Świecznik wiszący 9. Malowidła ściennie: I. Prezbiterium: - św. Wasilij - św. Jan Złotousty - św. Piotr - św. Paweł - św. Cyryl - św. Metody II Kopuła: - Bóg Ojciec, Oko Opatrzności, Aniołowie	A-243 (19.08.1987) B – 1094	206

	III Nawa Główna: - 4 ewangelistów - ściana lewa – Zwiastowanie - ściana prawa – Chrystus IV Babiniec: - w tęczy (od strony babińca) – Zmartwychwstanie Chrystusa - na chórze – Anioł - ściana lewa: Sąd Ostateczny - ściana prawa: Zmartwychwstanie		
2.	Cmentarz gr.-kat. w Prusiu, 1 poł. XIX w.	A-391 (29.10.1990)	263
<u>WÓŁKA HORYNIECKA</u>			
1.	Zagroda nr 19: - dom, drewniany, k. XIX - budynek gospodarczy, drewniany, ok. 1920	A-1441 (10.02.2017)	254
<u>KRZYWE</u>			
1.	Drewniana dzwonnica cerkiewna wraz z cmentarzem gr.-kat. w miejscowości Krzywe	A-134 (7.11.2005)	123
<u>PODEMSZCZYŻNA</u>			
1.	Cmentarz greko-kat., 2 poł. XIX	A-394(29.12.1990)	26

Załącznik 2 Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Horyniec-Zdrój (niewpisanych do rejestru zabytków)

L. p.	Nazwa zabytku	Adres	Nr działki ewidencyjnej	Czas powstania
HORYNIEC- ZDRÓJ				
1.	Kuźnia	ul. Zdrojowa 64	2-2244	1920r.
2.	Dom drewniany	ul. Zdrojowa 50	2-2240	1900r.
3.	Dom drewniany	Ul. Zdrojowa 65	2- 2531	1931r.
4.	Dom drewniany	ul. Armii Krajowej 24	1311	1920r.
5.	Dom drewniany	ul. Armii Krajowej 26	2-1304/2	1920r.
6.	Dom drewniany	Ul. Słoneczna 5	2401	Ok. 1900r.
7.	Dom drewniany	Ul. Słoneczna 9	2420	Ok. 1934r.
8.	Dom drewniany	Ul. Słoneczna 12	2- 2541	1930r.
9.	Kapliczka Św. Antoniego	Ul. Wojska Polskiego	1906/1	4 ćw. XIX w.
10.	Dom drewniany	Ul. Wojska Polskiego 64	1957/5	1920
11.	Dom drewniany	Ul. Myśliwska 64	1509	1920
12.	Dom drewniany	Ul. Zielona 16	2154	1910
13.	Kapliczka	Ul. Konopnickiej 2	1987	XVIII/XIX w.
14.	Brama-dzwonnica	Ul. Zdrojowa	1878	1818 r.
15.	Kapliczka Matki Bożej	Ul. Słoneczna	2405	XIX/XX w.
16.	Krzyż	Ul. Armii Krajowej	2405	ok. 1910 r.
17.	Oficina	Ul. Jana III Sobieskiego 3	2374	1 poł. XIX w.
18.	Dom	Ul. Zdrojowa 10	1870	ok. 1930 r.
19.	Dom	Ul. Zielona 5	2155/1	ok. 1925 r.
20.	Cmentarz grecko-katolicki	Al. Przyjaźni	1877	1 poł. XIX w.
Wólka Horyniecka				
1.	Dom drewniany	Wólka Horyniecka 14	633/1	1930
2.	Krzyż	Wólka Horyniecka	592	ok. 1920 r.
3.	Krzyż	Wólka Horyniecka	585	ok. 1920 r.
4.	Krzyż	Wólka Horyniecka	884	ok. 1936 r.
Nowiny Horynieckie				
1.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 4	411/2	1900r.
2.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 17	391/1	1920r.
3.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 28	355	1910r.
4.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 31	358	1915r.
5.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 36	370	1920r.
6.	Dom drewniany	Nowiny Horynieckie 37	5-371/3	1910r.
7.	Cmentarz z I wojny	Nowiny Horynieckie	742	1916-1918

	światowej			
8.	Kapliczka murowana	Nowiny Horynieckie	5-470	I poł. XIX w.
9.	Kapliczka Matki Bożej	Nowiny Horynieckie	673	ok. poł. XIX w.
10.	Krzyż	Nowiny Horynieckie	357/1	ok. 1910 r.
11.	Krzyż	Nowiny Horynieckie	470	ok. 1920 r.
12.	Krzyż	Nowiny Horynieckie	401/2	ok. 1930 r.
13.	Cmentarz rzymsko-katolicki	Nowiny Horynieckie	470	Ok. XIX w.
Nowe Brusno				
1.	Dom drewniany	Nowe Brusno 19	2227/2	1931r.
2.	Dom drewniany	Nowe Brusno 20	2227/1	1935r.
3.	Dom drewniany	Nowe Brusno 118	1453/3	1930r.
4.	Cmentarz wojenny z I wojny światowej	Nowe Brusno	2684	1916-1918
5.	Kapliczka murowana	Nowe Brusno	381	I poł. XIX w.
6.	Kościół Parafialny P. W. Nawiedzenia NMP.	Nowe Brusno	2557	1906-1908
7.	Cmentarz Rzym.-kat.	Nowe Brusno	2535, 2475/1	XIX w.
8.	Kapliczka	Nowe Brusno	381	4 ćw. XIX w.
9.	Krzyż	Nowe Brusno	176	4 ćw. XIX w.
11.	Krzyż	Nowe Brusno	4339/3	1911 r.
12.	Krzyż	Nowe Brusno	119	ok. 1910 r.
13.	Krzyż	Nowe Brusno	4348/2	1920 r.
14.	Cmentarz grecko - katolicki w Starym Bruśnie	Nowe Brusno	183	Pocz. XIX w.
Polanka Horyniecka				
1.	Dom drewniany	Polanka Horyniecka 7	524	II ćw. XXw.
2.	Figura św. Walentego	Polanka Horyniecka	570/1	ok. 1900 r.
3.	Krzyż	Polanka Horyniecka	4377/8	ok. 1919 r.
4.	Cmentarz grecko-katolicki	Polanka Horyniecka	183	pocz. XIX w.
Podemszczyzna				
1.	Cerkwisko	Podemszczyzna	43	1848r.
2.	Cmentarz gr.- kat. obok bunkra	Podemszczyzna	18/5	Poł. XIX w.
3.	Krzyż	Podemszczyzna	534/43	ok. 1915 r.
4.	Krzyż	Podemszczyzna	41	ok. 1915 r.
5.	Krzyż	Podemszczyzna	19	ok. 1870 r.
Radruż				
1.	Kapliczka murowana	Radruż	175/1	1848
2.	Dom	Radruż 10	99/4	ok. 1900 r.
3.	Obora	Radruż 10	99/4	ok. 1900 r.
Dziewięcierz				
1.	Zagroda	Dziewięcierz 29	133	I ćw. XX w.
2.	Kapliczka	Dziewięcierz	182/1	XIX w.

3.	Krzyż	Dziewięcierz	147/33	1891 r.
4.	Cmentarz grecko-katolicki	Dziewięcierz	592	XIX w.
Werchrata				
1.	Zagroda, dom drewniany	Werchrata 14	402	I ćw. XX w.
2.	Zagroda, dom drewniany	Werchrata 16	399	1910r.
3.	Zagroda, dom drewniany	Werchrata 51	210	II ćw. XX w.
4.	Zagroda, dom drewniany	Werchrata 58	317	I ćw. XX w.
5.	Cmentarz z I wojny światowej	Werchrata	309/4	1916r.
6.	Cerkiew	Werchrata 44	204	1910 r.
7.	Krzyż	Werchrata	175	ok. 1900 r.
8.	Krzyż	Werchrata	456	ok. 1910 r.
9.	Krzyż	Werchrata	300/1	ok. 1848 r.
10.	Krzyż	Werchrata	573/2	ok. 1915 r.
11.	Krzyż	Werchrata	219	ok. 1920 r.
12.	Krzyż	Werchrata	170	I. 20. XX
13.	Obora	Werchrata 58	317	2 ćw. XX
Prusie				
1.	Zagroda, dom drewniany, obora, stodoła	Prusie 4	155	Dom, stodoła- II ćw. XX w. Obora, mur- I ćw. XX w.
2.	Świetlica	Prusie 23	191	1920r.
3.	Krzyż	Prusie	243/2	ok. 1868 r.
4.	Krzyż	Prusie	193	ok. 1880 r.
Krzywe				
1.	Krzyż	Krzywe	60/3	ok. 1920 r.
Nowe Brusno, Stare Brusno, Podemsczyzna, Dziewięcierz				
1.	Schrony linii Mołotowa szt. 23	Nowe Brusno, Stare Brusno, Podemsczyzna, Dziewięcierz		1940-1941

Załącznik 3 WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH

Lp.	Miejscowość	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska w miejscowości	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja obiektu - Kultura - Chronologia	Wpis do rejestru zabytków
1	Dziewięcierz	99-90	1	6	nieistniejący przysiółek o nazwie Kiernica należący do wsi Dziewięcierz - początki II poł. XVIII stulecia	
2	Horyniec-Zdrój	100-89	3	3	śl. Osadnictwa - ep. Kamienia	MOR - 2316
3	Horyniec-Zdrój	100-89	4	4	śl. Osadnictwa - neolit	MOR - 2302
4	Horyniec-Zdrój	100-89	5	5	śl. Osadnictwa - neolit wcz. ep. Brązu	
5	Horyniec-Zdrój	100-89	6	7	śl. Osadnictwa - ep. kamienia ep. Brązu	
6	Horyniec-Zdrój	100-89	7	8	osada - wcz. Śred	
7	Horyniec-Zdrój	100-89	8	9	śl. Osadnictwa - ep. kamienia ep. brązu, śl. osadnictwa - prah	
8	Horyniec-Zdrój	100-89	9	10	p. osad - trzciniecka - EB, śl. Osad. - p. śred. - p. śred, p. osad - prah	
9	Horyniec-Zdrój	100-89	10	11	śl. Osad. - ep. Brązu	
10	Horyniec-Zdrój	100-89	11	12	p. osad. - trzciniecka - EB, p. osad. - prah	
11	Horyniec-Zdrój	100-89	12	13	p. osad. - EB, śl. Osad - wcz. Śred	
12	Horyniec-Zdrój	100-89	13	14	śl. Osad. - ep. Kamienia, śl. Osad. - łużycka - EB halszt. - p. osad. - prah	
13	Horyniec-Zdrój	100-89	2	2	p. osadniczy - wcz. średn.	
14	Horyniec-Zdrój	100-89	1	1	ślad. osadn. - wcz. średn.	
15	Horyniec-Zdrój	99-89	23	14	ślad. osadn. - wcz. średn. XI-XIII w.	MP-A-7498
16	Horyniec-Zdrój	99-89	24	15	ślad. osadn. - 1861 r. mennica Krzemnica	MP-A-7499
17	Horyniec-Zdrój	99-89	25	16	ślad. osadn. - wcz. średn. X-XII w.	MP-A-7500
18	Horyniec-Zdrój	99-89	26	22	ślad. osadn.	MP-A-7506
19	Horyniec-Zdrój	99-89	27	23	ślad. osadn.	MP-A-7507
20	Horyniec-Zdrój	99-89	22	13	ślad. osadn.	MP-A-7497
21	Horyniec-Zdrój	99-89	21	12	ślad osadn. - wołyńsko lubelskiej ceramiki malowanej - neolit środkowy, osada - wczesne średn. X-XII w.	MP-A-7496
22	Horyniec-Zdrój	99-89	20	11	ślad osadn. - trzciniecka - II okres ep. brązu	MP-A-7495
23	Horyniec-Zdrój	99-89	19	10	ślad osadn.	MP-A-7494
24	Horyniec-Zdrój	99-89	18	9	ślad osadn. - wołyńsko lubelskiej ceramiki malowanej - środkowy neolit	MP-A-7493
25	Horyniec-Zdrój	99-89	17	8	ślad osadn.	MP-A-7492
26	Horyniec-Zdrój	99-89	16	3	ślad osadn. - ceramiki sznurkowej? - późny neolit	
27	Horyniec-Zdrój	99-89	15	2	ślad osadn. - pucharów lejkowatych - środkowy neolit	
28	Horyniec-Zdrój	99-89	14	1	ślad osadn. - wczesne średniowiecze	
29	Moczary	99-90	1	5	ślad. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	MP-A-7516

30	Nowe Brusno	99-89	6	17	śląd. osadn.	MP-A-7501
31	Nowe Brusno	99-89	7	18	śląd. osadn.	MP-A-7502
32	Nowe Brusno	99-89	8	19	śląd. osadn.	MP-A-7503
33	Nowe Brusno	99-89	9	20	śląd. osadn.	MP-A-7504
34	Nowe Brusno	99-89	10	21	śląd. osadn.	MP-A-7505
35	Nowe Brusno	99-89	5	5	śląd osadn. - ceramiki sznurkowej? - późny neolit	
36	Nowe Brusno	98-89	3	19	śląd osadn. - KCSz? - neolit	MP-A-2891
37	Nowiny Horynieckie	99-90	1	1	cmentarzysko?	
38	Nowiny Horynieckie	99-90	2	2	kurhan?	MOR - 2313
39	Nowiny Horynieckie	99-90	3	3	kurhan?	
40	Nowiny Horynieckie	99-90	26	4	śląd. osadn.	MP A-7515
41	Nowiny Horynieckie	99-90	3	3	kurhan?	
42	Nowiny Horynieckie	99-90	2	2	kurhan?	
43	Nowiny Horynieckie	99-89	5	32	Cmentarzysko?	
44	Nowiny Horynieckie	99-89	5	7	cmentarzysko?	
45	Podemsczyzna	99-89	2	24	śląd. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	MP-A-7508
46	Podemsczyzna	99-89	3	25	śląd. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	MP-A-7509
47	Podemsczyzna	99-89	4	26	śląd. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	MP-A-7510
48	Podemsczyzna	99-89	5	27	śląd. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	MP-A-7511
49	Podemsczyzna	99-89	6	28	osada? - trzciniecka - II okres ep. brązu	MP-A-7512
50	Podemsczyzna	99-89	7	29	śląd. osadn.	MP-A-7513
51	Podemsczyzna	99-89	9	31	śląd. osadn. - wczesne średn. X-XII w.	MP-A-7514
52	Podemsczyzna	99-89	8	30	śląd. osadn. - mierzanowicka - I okres ep. brązu	
53	Polanka Horyniecka	99-89	9	6	śląd osadn. - mierzanowicka? - I okres ep. brązu	
54	Polanka Horyniecka	99-89	8	4	śląd osadn. - starożytny	
55	Polanka Horyniecka	98-89	1	5	osada? - neolit, osada - łużycka - ep. brązu, śląd osadn. - pradziejowa	MP-A-2880
56	Polanka Horyniecka	98-89	2	6	śląd osadn. - neolit	
57	Polanka Horyniecka	98-89	3	7	śląd osadn. - neolit	
58	Polanka Horyniecka	98-89	4	14	śląd osadn. - wczesny brąz	MP-A-2886
59	Polanka Horyniecka	98-89	5	15	śląd osadn. - pradziejowa	MP-A-2887
60	Polanka Horyniecka	98-89	6	16	śląd osadn. - neolit	MP-A-2888

61	Polanka Horyniecka	98-89	7	21	śląd osadn. - wczesny brąz?	MP-A-2893
62	Prusie	98-90	4	9	śląd osadn.	MP-A-7486
63	Prusie	98-90	5	8	Kurhan?	
64	Prusie	98-91	2	27	śląd osadn. - k. trzciniecka, ślad osadn. - pradz. nieokr	
65	Prusie	98-91	3	28	osada? - okres wczesnośredn, ślad osadn. - okres nowożytny	
66	Prusie	98-91	1	26	śląd osadn. - pradz. nieokr	
67	Radruż	100-90	8	1	śl. Osadnictwa - ep. Kamienia ep. Brązu	
68	Radruż	100-90	9	2	p. osadniczy - łużycka - EB-okr.halszt	
69	Radruż	100-89	1	19	kurchan	
70	Radruż	100-89	2	20	śl. osad. ep. kamienia, osada - wcz. śred., p. osad. - prah.	
71	Radruż	100-89	3	21	p. osad. - wcz. ep. brązu, śl. osad. - wcz. śred., - śl. osad. - prah.	
72	Radruż	100-89	4	22	śl. osad. - łużycka - ep. brązu halszt.	
73	Radruż	100-89	5	23	śl. osad. - neolit?	
74	Radruż	100-89	6	24	p. osad. - ep. brązu, śl. osad. - prah.	
75	Radruż	100-89	7	25	śl. osad. - ep. kamienia, śl. osad. - neolit, śl. osad. - trzciniecka - ep. brązu, p. osad. - prah.	
76	Stare Brusno	98-89	2	2	osada? - trzciniecka - II okres ep. brązu, ślad osadn. - wcz. średn.	
77	Stare Brusno	98-89	3	3	osada? - łużycka - ep. brązu	
78	Stare Brusno	98-89	4	4	śląd osadn. - pradziejowa	
79	Stare Brusno	98-89	5	8	śląd osadn. - KAK - późny neolit	
80	Stare Brusno	98-89	6	11	śląd osadn. - łużycka? - ep. brązu	MP-A-2883
81	Stare Brusno	98-89	7	12	śląd osadn. - pradziejowa	MP-A-2884
82	Stare Brusno	98-89	8	13	osada? - wcz. średn.	MP-A-2885
83	Nowe Brusno	98-89	1	17	śląd osadn. - pradziejowa	MP-A-2889
84	Nowe Brusno	98-89	2	18	śląd osadn. - nowożytna	MP-A-2890
85	Stare Brusno - kamieniołom	98-89	1	1	grób/groby - KCSz - późny neolit	
86	Werchrata	98-90	8	10	osada? - trzciniecka - II okres ep. brązu	MP-A-7487
87	Werchrata	98-90	9	11	kurhan?	
88	Werchrata	98-90	10	12	śląd osadn.	MP-A-7488
89	Werchrata	98-90	11	13	śląd osadn. - trzciniecka - II okres ep. brązu	MP-A-7489
90	Werchrata	98-90	12	14	śląd osadn.	MP-A-7490
91	Werchrata	98-90	13	15	śląd osadn. - łużycka? - ep. brązu/HA	MP-A-7491
92	Werchrata	98-90	1	1	śląd osadn.	
93	Werchrata	98-90	3	3	śląd osadn. - ceramiki sznurkowej - późny neolit	
94	Werchrata	98-90	4	4	śląd osadn. - kultury naddunajskie - wczesny neolit	
95	Werchrata	98-90	5	5	śląd osadn.	MP-A-

						7484
96	Werchrata	98-90	6	6	ślad osadn.	MP-A-7485
97	Werchrata	98-90	7	7	cmentarzysko?	
98	Werchrata - okolice	98-90	2	2	ślad osadn.	
99	Werchrata - okolice	98-90	2	2		
100	Wólka Horyniecka	100-89	1	6	śl. Osadnictwa - prah.	
101	Wólka Horyniecka	100-89	2	15	p. osad - mezolit neolit, p. osad. - trzciniecka - eb, śl. Osad - prah.	
102	Wólka Horyniecka	100-89	3	16	śl. Osad. - ep. brązu	
103	Wólka Horyniecka	100-89	4	17	p. osad. - łużycka - halszt., śl. Osad. - wcz. Ep. Brązu, śl. osad - p. śred.	
104	Wólka Horyniecka	100-89	5	18	śl. osad. - łużycka - ep. brązu halszt.	